

Ferencváros rövid bemutatása Szentfalvától Ferencvárosig

Ferencváros, - Budapest, IX. kerülete – a Vámház körút, Üllői út, Határ út, Soroksári út (Duna-part) által határolt 12,5 négyzetkilométer nagyságú terület. Ez Budapest területének 2,3 százaléka. Lakosainak száma kb. 60.000 fő, ez a főváros lakosságának mintegy 3,8 százaléka. A történelmi múltban először 1403-ból találunk információt a városrészről, mely Zsigmond király egyik okleveléből való: „Possessio Zentfalva in fine civitatis”. Ennek a “Zentfalva” nevű településnek a helyén alakul ki az évszázadok során a majdani Ferencváros. 1523 szeptemberében a törökök feldűlják, felégetik Szentfalvát, a település elnéptelenedik. A török dűlás után külhoni, főleg német gazdálkodók települnek be, a városrész követelésére megszűnik az ingyenes letelepülés lehetősége, már csak kivételes érdekért juthat valaki ingyenes telekhez. Ebben az évszázadban kezdi mai arculatát felvenni a városrész, több lakóház, vendégfogadó épül, megkezdődik a Ráday utca kiépítése. 1792-ben lép trónra I. Ferenc, a település névadója. A városrész polgárai a trónra lépést követően kérelmet írnak a városi tanácsra keresztül a királynak, melyben kérik, hogy a városrész ezentúl „...a király legmagasabb nevével FERENCVÁROSNAK neveztesse...” . A városrész így kapta nevét a kétes hírű – jakobinusokat verpadra küldő, elnyomórendszer kiépítő – uralkodóról. Az 1806-os népszámláláskor Ferencvárosban 1831 főt és 220 épületet írtak össze. A nemzetiségi hovatartozást ekkor nem regisztrálták. Ebben az időben a főleg németajkú lakosság gazdálkodással, kereskedéssel és iparüzéssel foglalkozik. Az 1800-as évek elején megnyitja kapuit az első magyar nyelvű iskola, 1816-ban a Kálvin téren (akkor Szénapiac) megkezdik a református templom építését, 1822-ben felszentelik a Bakáts (akkor Templom) téri katolikus templomot. Kezdetét veszi az iparosodás, mely főleg az 1867-es kiegyezést követően gyorsul fel. A XX. század első felében kezdi meg működését a Zwack József nevével fémjelzett „Unicum” gyár, a Machlup-féle bőrgyár, a Strobenz testvérek vegyészeti gyára, a Vidats István alapította mezőgazdasági gépgyár, Selick Ignác vasöntője. Ezzel kezdetét vette a Ferencvárosra később oly jellemző ipartelepek, a gyáripar kialakulása. A Duna közelsége és a vasút térhódítása is döntően hozzájárult ahhoz, hogy a múlt század végére Ferencváros iparvárossá alakuljon. Ipari üzemek nőttek ki az olcsó, szabad telkek helyén, gyökeresen megváltoztatva Ferencváros addigi arculatát. Ezzel együtt a lakosság összetétele is megváltozott. A gazdálkodók, kereskedők, egyéni iparosok vezető helyét átvette a nagyipari munkásság. Ferencváros munkáskerületté vált, melynek főleg negatív jegyei ihletik meg századunk első harmadában József Attila költészetét is. Ezt a városrészt még ma is munkáskerületként tartja nyilván a közvélemény és a szakirodalom egyaránt. Kialakul a kerület mai települési szerkezete mely jól megkülönböztethetően három részre tagolja Ferencvárost: az ún. Belső-Ferencvárosra, mely a Belvároshoz legközelebb eső rész, és ahol elsősorban a jómódú polgárság telepedik le, a Középső-Ferencvárosra és a Külső-Ferencvárosra. A Kálvin tértől Soroksár irányába haladva egyre több iparteleppel találkozunk – Ferencvárosi Malom, Húsipar, Csokoládégyár, MÁV- rendező pályaudvar, Vegyiművek, stb. – és egyre több az alacsony komfortfokozatú, rossz állapotú lakás is. Itt épül fel a város leghírhedtebb nyomortelepe – szebb szóhasználattal: szükség- lakótelepe, a Mária Valéria telep. Az 1930 –as évek közepén építik fel az Illatos út – Gubacsi út által határolt területen azokat a háztömböket, melyek később az ún. „Dzsumbuj” ragadványnevet kapták – még a szakirodalom is e néven tartja nyilván. Ferencváros néhány építészeti remekművel is büszkélkedhet. Ezek közé sorolhatjuk az Iparművészeti Múzeumot (építette Lechner Ödön és Pártos Gyula), a Fővámházat (épített Ybl Miklós), a Központi Vásárcsarnokot (építette Pecz Samu), a Bakáts téri templomot (építette Ybl Miklós, a freskókat Lozt Károly és Than Mór festette), - ezekre az épületekre joggal büszke a városrész. Napjainkban zajlik Ferencvárosban Budapest talán legnagyobb méretű tömb rehabilitációs programja, mely a Középső-Ferencvárost érinti. A több évre tervezett programban a Ferenc körüttől a Haller utcáig terjedően sok lakóházat teljesen felújítanak, és a városrészbe illeszkedő új lakóházak építésére is sor kerül. Ez a folyamat már most is igen látványos – az egyik épület az „év lakóháza” címet is elnyerte a fővárostól. A Ráday utca egy részét és a Tompa utca egy részét sétálóutcává alakították, mely szintén a szürke, egyhangú városrész megváltoztatásának igényét jelzi. Mindez a Belváros „terjeszkedésének” folyamata, hiszen az építkezésekkel, a sétálóutcákkal együtt szaporodnak a környéken az igényes üzletek, vendéglátóhelyek. Ferencváros ma fontos közlekedési főútvonalaival, közlekedési csomópontjaival, iparával, kereskedelmével, de árnyoldalaival együtt is sajátos, csak erre a városrészre jellemző arculatával Budapest nélkülözhetetlen láncszeme.